

INVESTIȚIILE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA: ROLUL, IMPACTUL ȘI SEMNIFICAȚIA ACESTORA

*Angela TIMUȘ, dr., conf. cerc., IEFS
Rodica PERCIUN, dr., IEFS*

*Recenzent: Ivan LUCHIAN, dr, conf. cerc.,
IIM "IMI-NOVA"*

Investițiile au un rol hotărâtor în crearea unei economii de piață funcționale, compatibile cu principiile, normele, mecanismele, instituțiile și politicile Uniunii Europene, vizează în principal asigurarea unei creșteri economice durabile, promovarea unei politici investiționale coerente, crearea unui mediu de afaceri prielnic, modernizarea și dezvoltarea durabilă a întregii vieți social-economice.

***Cuvinte cheie:** investiții în capital fix, investiții străine, structura tehnologică a investițiilor dezvoltare economică, activitate investițională*

Dezvoltarea economică implică creștere economică și progres economic, deși reciproca nu este valabilă. Dezvoltarea economica presupune un ansamblu de transformări cantitative, structurale și calitative, atât în

ROLE, IMPACT AND SIGNIFICANCE OF INVESTMENTS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF REPUBLIC OF MOLDOVA

*Angela TIMUȘ, PhD, associate researcher, IEFS
Rodica PERCIUN, PhD, IEFS*

*Reviewer: Ivan LUCHIAN, PhD, associate researcher,
IIM "IMI-NOVA"*

Investments have a very important role in creating a functional market economy, compatible with principles, rules, mechanisms, institutions and EU policies, mainly aimed for ensuring sustainable economic growth, promoting a consistent investment policy, creating a favorable business environment, upgrading and sustainable development of all aspects of socio-economic life.

***Keywords:** fixed capital investment, foreign investment, technological structure of investments economic development, investment activity.*

Economic development implies economic growth and progress, though not vice versa. Economic development requires a set of quantitative changes, structural and qualitative, both in economy and in scientific research,

economie, cât și în cercetarea științifică, în mecanismele și structurile organizaționale, în cultura organizațională. În sensul *creșterii economice*, dezvoltarea exprimă evoluția unor mărimi economice agregate în cadrul unui orizont de timp, la nivel național sau internațional și măsoară efectele pozitive în planul vieții economice și sociale prin intermediul unui indicator, cum ar fi PIB pe locuitor. Dezvoltarea economică presupune, de asemenea, îmbunătățirea *standardului de viață* al oamenilor și este măsurat de regulă prin venitul pe locuitor. Dezvoltarea economică este asociată *dezvoltării durabile*, în cadrul căreia criteriul esențial devine asigurarea egalității șanselor generațiilor care coexistă și se succed la viață pe planetă, astfel încât să existe compatibilitate între efectele economice, cele socio-umane, cele ecologice, să se îmbine armonios cu justiția socială și democrația, atât pe plan național, cât și mondial. În sensul *progresului economic*, dezvoltarea exprimă *tendința evolutivă de ameliorare a performanțelor globale ale funcționării economiei naționale reflectate asupra calității vieții și nivelului de civilizație elaborarea tehnologiilor, crearea produselor noi, etc.* Investițiile se dovedesc a avea un profund caracter novator în cadrul economiei naționale. Prin proiectele de investiții se asigură implementarea în practică a soluțiilor oferite de cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, a tehnicii și tehnologiilor de performanță pe plan mondial, ceea ce conduce la ridicarea nivelului tehnic al producției, la îmbunătățirea și diversificarea calității produselor și serviciilor, la creșterea eficienței economice [1].

Investițiile își difuzează și amplifică influența în întreaga structură a economiei naționale. Ele generează ample efecte în structura și calitatea factorilor de creștere economică, deoarece au atât un efect de adăugare (de noi mijloace de muncă la cele existente), cât mai ales unul de antrenare prin care noile capacități determină, în mod continuu, proiectarea și realizarea altora, dar și eliminarea celor ce au suferit uzura morală și care devin incompatibile din punct de vedere economic și tehnic. Indicatorii care reflectă activitatea investițională sunt **investițiile în capital fix și formarea brută de capital fix, ca pondere din PIB.**

Activitatea investițională va fi întotdeauna centrul atenției economiștilor și politicienilor, conducătorilor de întreprinderi și a managerilor financiari, a tuturor celor interesați de dezvoltarea și prosperarea business-ului, de dezvoltarea economică și socială a țării. Efectele scontate din activitatea de investiții au influențe determinante asupra dezvoltării economice, fie la macro sau micronivel, din multiple puncte de vedere. Prin efectul lor benefic se creează și se asigură o strânsă corelație între producție, repartiție, schimb și consum. Investițiile contribuie la dezvoltarea continuă și în lanț a legăturilor dintre ramurile și sectoarele economice.

Premisa fundamentală a creșterii economice constituie atragerea unor investiții în ramurile strategice a economiei naționale, obiectiv menționat în Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exportului pentru anii 2006-2015, în SCERS și alte planuri strategice a Guvernului Republicii Moldova. În această perspectivă, armonizarea politicilor economice, prezența unui mediu favorabil de afaceri în coerență cu climatul fiscal stimulator, stabilitatea

mechanisms and organizational structures, in organizational culture. For economic growth, economic development is the evolution of aggregate economic sizes within a time span, at the national or international level and measures the positive effects in terms of economic and social life through an indicator such as GDP per capita.

Economic development requires an improvement of peoples' *living standards* and is usually measured by per capita income. Economic development is associated with *sustainable development*, where the main criteria is to ensure equal opportunities for generations to coexist and succeed in life on the planet, so there is compatibility between economic, socio-human and ecological, to blend harmoniously with the social justice and democracy, both nationally and globally. *For the economic progress, the economic development is the evolutionary tendency of improving global performances of the operation of national economy reflected the quality of life and level of civilization development technologies, creating new products, etc.* Investments prove to have a strong innovative character within the national economy. The practical implementation of the solutions offered by the scientific researches and technological development, techniques and world performance technologies are ensured by investment projects, which leads to the technical raising level of production, to its improvement and products quality and services diversification, and growth of economic efficiency [1].

Investments broadcast and amplify their influence in the whole structure of national economy. They generate large effect on the economic growth factors structure and quality, because they both add an effect (new ways of working ones), especially one as new capacity drive that settles on the continuous design and construction of the others, and eliminate those who had become superseded and inconsistent in economic and technical terms. Indicators that reflect the investment activity are **fixed capital investments and gross fixed capital formation, as a share of GDP.**

Investment activity will always be a focus point for economists and politicians, general managers and financial managers, and of all those interested in business development and social and economic development of the country. Expected effects of investments activity have certain influences on economic development at the micro or macro level, from different points of view. Their benefit creates and assures a strong correlation between production, distribution, exchange and consumption. Investments contribute to continuous and chain development of links between economic branches and sectors.

The main assertion for economic growth is attracting investments in strategic branches of national economy. This is an objective mentioned in the Strategy of Investment Attraction and Export Promotion for 2006-2015, in Strategy of Poverty Reduction and Economic Growth and in other Government of Republic of Moldova' Strategic Plans. Thus, the harmonization of economic policies and the existence of a favorable business environment consistent with tax enticement climate, social stability and legal-institutional transparency become necessary conditions for

socială și transparența legal-instituțională, devin condiții necesare pentru atingerea parametrilor țintiți. Conform Ministerului Finanțelor, investițiile în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în perioada ianuarie-decembrie 2010 au fost însușite în valoare de 12,9 mldr. lei (în prețuri curente). Comparativ cu anul 2009, acest volum s-a majorat cu 16,7% (în prețuri comparabile). Este de remarcat că sursele principale de finanțare a activității investiționale au fost mijloacele proprii ale agenților economici și populației, care în anul 2010 au format 59,5% din totalul investițiilor în capital fix, și s-au majorat cu 20% față de aceeași perioadă a anului 2009 [2].

Datele statistice privind dinamica investițiilor în capitalul fix și a formării brute de capital, ne indică o situație diferită a acestor indicatori și poate fi apreciată ca progresivă, cu unele evoluții descendente. Analiza acestora este redată mai jos.

achieving targeted results. According to the Ministry of Finance, fixed capital investments from all financing sources made within national economy during January-December 2010 were worth 12.9 billion appropriated. lei (in current prices). Comparing with 2009, this volume increased by 16.7% (in comparable prices). It's important to mention that the main sources of investment activity financing were population own means of economic agents, which were 59,5% from the total amount of fixed capital investments during 2010 and increased by 20% comparing with the same period of 2009 year [2].

Statistic data regarding the growth of fixed capital investments and of capital formation show us a different situation of these indicators and may be considered progressive, with some downward trends. Their analysis is presented below.

Tabelul 1/Table 1

**Principalii indicatori ai activității investiționale/
Main indicators of investment activity**

Indicatori/ Indicators	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Produsul intern brut/ GDP	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Investiții în capital fix/ Fixed capital investments	11%	12%	12%	13%	16%	21%	25%	29 %	29%	18%	18%
Volumul lucrărilor în antrepriză /Volumes of works under contract	3%	3%	4%	4%	6%	8%	9%	11%	10%	6%	5,5%
Punerea în funcțiune a mijloacelor fixe/ Commissioning of fixed assets	10%	11%	13%	11%	14%	17%	18%	21%	23%	19%	-

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS/ Source: made by authors, based on NBS data

După cum menționam mai sus principalii indicatori ce reflectă activitatea investițională sunt investițiile în capital fix și formarea brută de capital fix, ca pondere în PIB. Totodată, trebuie să ținem cont și de alți indicatori care fac tabloul mai clar vizavi de investiții. Aceștia sunt: volumul lucrărilor în antrepriză, punerea în funcțiune a mijloacelor fixe.

În tabelul 1 este arătată evoluția principalilor indicatori pe perioada 2000- 2010, și anume se observă o creștere a acestora, cu excepția aa 2009-2010, când ponderea investițiilor în capital fix a constituit doar 18%. Punctul maxim al acestor indicatori raportați la PIB a fost în anii 2007 și 2008, când ponderea investițiilor în capital fix este de 29%, „punerea în funcțiune a fondurilor fixe” constituie 21% și respectiv 23%, iar volumul lucrărilor de antrepriză este de 11% în anul 2007 și 10% în anul 2008. Pentru anul 2010 volumul investițiilor în capitalul fix este de 12927,4¹ mii lei, marcând creștere de 16,7% (în prețuri comparabile) față perioada anului trecut, un parametru favorabil în condițiile de criză financiară și instabilitate politică în care se află Moldova. Dacă ținem cont că, conform teoriei și practicii economice, nivelul

As it was mentioned above, the key indicators that present investment activity are fixed capital investments and gross fixed capital formation related to GDP. However, it is important to consider other indicators that present investment more clearly. These are: volume of works under contract and commissioning of fixed assets.

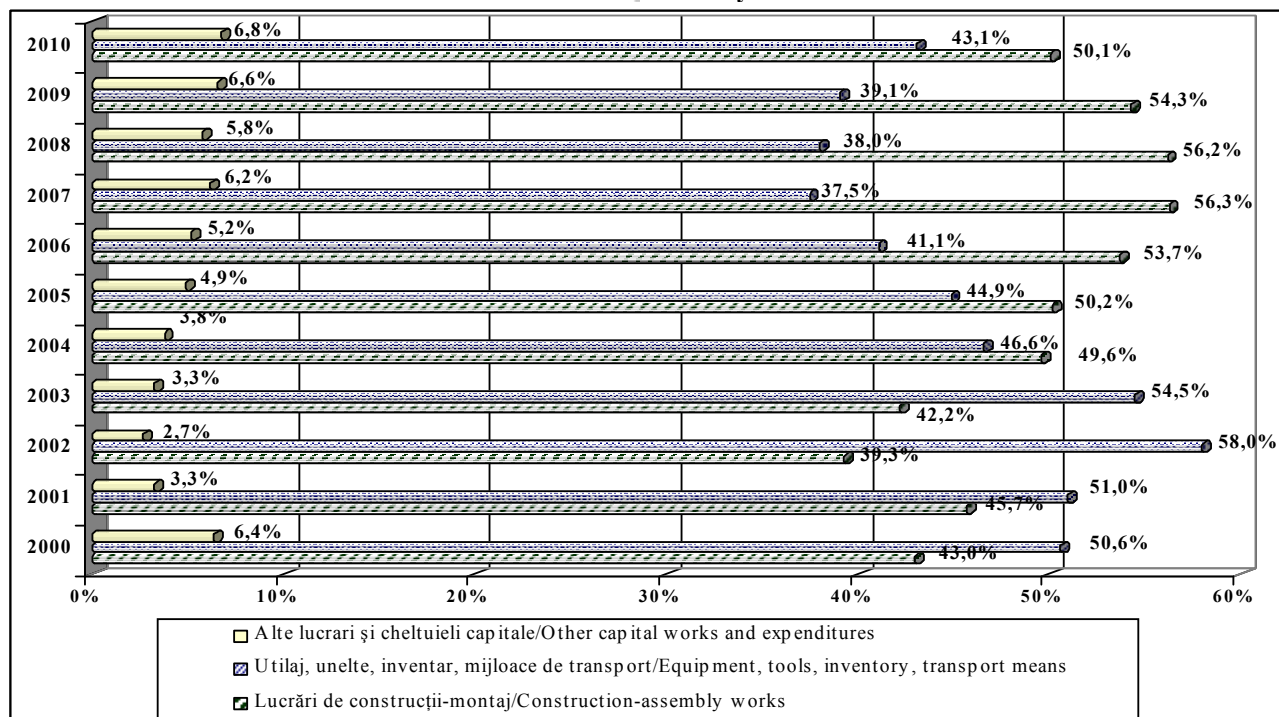
Table 1 shows the key indicators evolution for 2000-2010, it may be noticed their increase, except years 2009-2010 where the share of fixed capital investments amounted to only 18%. The maximum point of these indicators reported to GDP were registered in 2007 and 2008, when the share of fixed capital investments is 29%, „commissioning of fixed assets” is 21% and 23%, and volumes of works under contract is 11% in 2007 and 10% in 2008. In 2010 fixed capital investment volume is 12927,4² th. lei, registering a 16,7% growth (in comparable prices) comparing with the previous year, it is a favorable consideration referring to the conditions of financial crisis and political instability that Republic of Moldova is facing. Considering that, according to the economic theory and practice the recommended level

¹ Datele sunt în prețuri curente

² Data are in current prices

recomandat al ponderii în PIB a investițiilor în capital fix trebuie să atingă circa 40% cel puțin pe o perioadă de 5-7 ani pentru realizarea unor efecte palpabile, atunci ajungem la următoarea concluzie: **Deși în perioada de 10 ani (2000-2010) evoluția acestor indicatori ai activității investiționale au fost în creștere (cu excepția a.a 2009 și 2010), totuși aceasta este insuficientă pentru o relansare economică accentuată.**

of GDP share to fixed capital investments should reach 40% at least for a period of 5-7 years for the recognition of some tangible effects, then it may be concluded as follows: **Although a 10-year period (2000-2010) the evolution of these indicators have increased, however this is not enough for a sharp economic recovery.**

**Diagrama 1. Structura tehnologică a investițiilor în capital fix/
Diagram 1. Technological structure of fixed capital investments**

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS /Source: made by authors, based on NBS data

Un indicator al calității procesului investițional este *structura tehnologică a investițiilor în capital fix* și după cele redate în diagrama 1, pe perioada analizată are loc reducerea celei mai importante componente, și anume „utilaj, unelte, inventar și mijloace de transport” de la 50,6% la 43,1% din contul lucrărilor de construcție-montaj (punctul maxim atins de indicatorul investiții alocate utilaj, unelte, inventar și mijloace de transport a fost marcat în a.2002 constituind 58% din total, cel minim fiind de 37,5% în a.2007). Deci, nivelului tehnic al întreprinderilor productive este în scădere, modernizarea și re tehnologizarea acestora nu are loc, ca consecință, se produce o reducere a eficienței producției [3].

Pentru o analiză mai complexă a activității investiționale este foarte important de analizat sursele de finanțare a investițiilor capitale. În diagrama 2 sunt aduse datele a 3 ani reprezentativi: a.a. 2000, 2005, și 2010. După sursele de finanțare se observă menținerea tendințelor în distribuirea alocărilor investiționale. Cota cea mai mare o deține investițiile alocate din mijloacele proprii ale întreprinderilor, urmate de mijloacele investitorilor străini și cele alocate din bugetul de stat și din bugetele publice locale. Contribuția populației la investițiile capitale rămâne nesemnificativă. La fel se

An indicator of investment process quality is the technological structure of fixed capital investment and according to those presented in Diagram 1, during the analyzed period was registered the main component decrease, that is „equipment, tools, inventory and transport” from 50,6% to 43,1% from the expense of construction and assembly (investment peaking indicator assigned equipment, tools, inventory and vehicles were marked in 2002 by 58% of the total, the minimum being 37.5% in 2007). These data point out the decrease of technical level of productive enterprises, no modernization and upgrading leads to the decrease of production efficiency [3].

In order to make a more complex analysis of investment activity, it is important to analyze the financing sources of capital investment. The diagram 2 presents data from the most significant years 2000, 2005 and 2010. According to the financing sources it may be noticed the maintaining investment trends in the distribution of investment allocations. The main share have investments made from the own means of enterprises, followed by the sources of foreign investors and those made from the state budget and from public local budgets. The population contribution to the capital investment proves to be insignificant. It also

observă o sporire de la 6,3% la 14,7%, în perioada analizată a altor surse de finanțare, preponderent acestea fiind creditele bancare – un factor favorabil pentru economia națională.

may be noticed an increase from 6.3% to 14.7% during the review period of other sources of financing, there were mainly bank loans – a favorable factor for national economy.

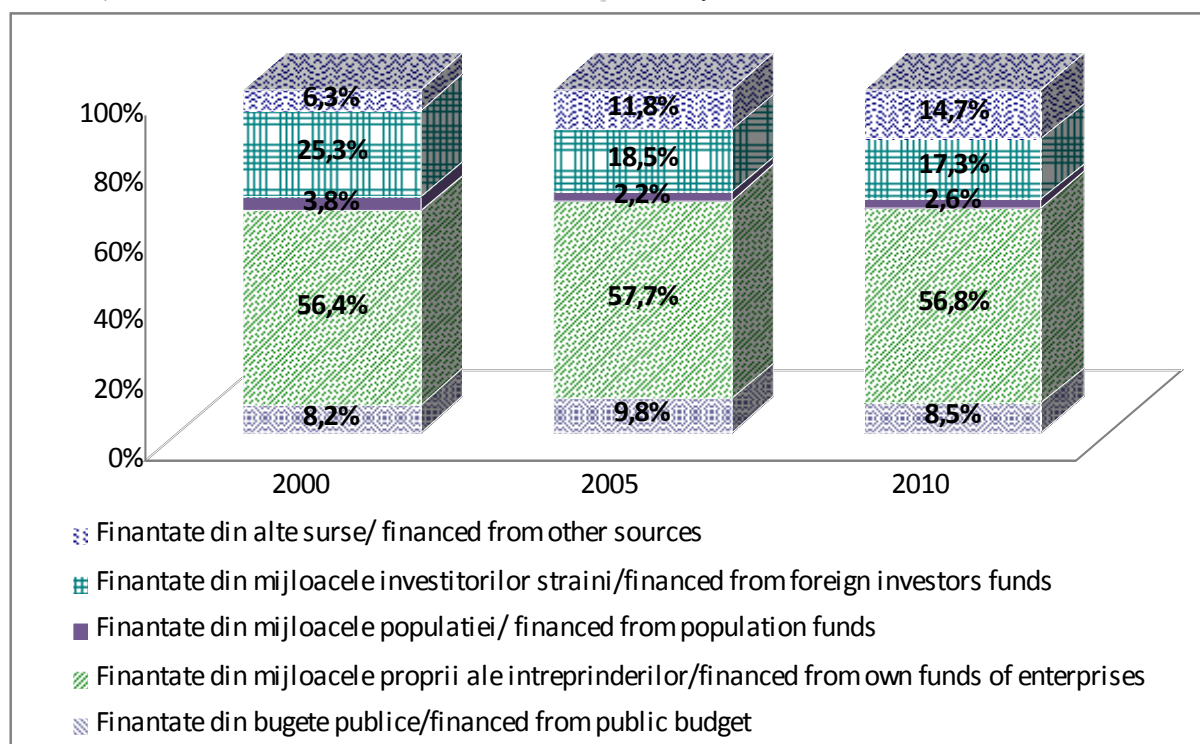

Diagrama 2. Investiții în capital fix pe surse de finanțare/

Diagram 2. Investiții în capital fix pe surse de finanțare

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS/ Source: made by authors, based on NBS data

Punerea în funcțiune a capacităților de producție este indicatorul care reflectă de fapt alocarea investițiilor. Din tabelul 2¹ se observă caracterul ocazional și haotic al investițiilor în diferite capacități. Astfel, se poate de constatat că punctul maxim al acestui indicator revine anului 2004. Iar din 2007, acesta se află în descreștere. Pentru anul 2009, investițiile capitale s-au alocat în următoarele capacități de producție: stații de alimentare, rețele electrice cu tensiune înaltă și rețele de gaz. Aceste date arată că utilajul și echipamentul procurat în perioada analizată se referă anume la aceste activități economice și nu la extinderea, modernizarea sau re tehnologizarea capacităților de producție existente.

Această situație se urmărește și în Structura investițiilor în capital fix pe tipuri de activități economice (tabelul 3). Sunt aduse datele statistice pentru perioada 2000-2009. De aici se vede clar creșterea cotei investițiilor în capital fix direcționate în sectoarele neproductive. Cota investițiilor capitale în agricultură, industria prelucrătoare și industria extractivă în anii 2000, 2005, 2009 (ani reprezentativi) a constituit 18,1; 27,3 și 17,2%. Anul 2009 indică cel mai prost rezultat. Drept impact al investițiilor, aportul acestor sectoare la formarea PIB-ului a constituit 50,93% în 2005 și 31,35% în anul 2009.

Functioning of production capacities is the indicator that shows up the investment distribution. It may be noticed from the table 2² casual and haphazard nature of investments in different capacities. Thus, it may be stated that this indicator got the maximum level in 2004. In 2007, it was decreasing. For the 2009 year capital investment were distributed for the following production capacities: gas stations, high voltage power networks and gas networks. These data proves that the machinery and equipment bought during the analyzed period refers to these economic activities and not for the expansion, upgrading or retrofitting existing production capacity.

The same situation may be also seen in the Structure of fixed capital investments according to the types of economic activities (table 3). There are presented data from 2000 - 2009. It may be noticed clearly the growth of fixed capital investment share directed to the non-productive sectors. The share part of capital investment in agriculture, manufacturing and mining during the 2000, 2005, 2009 years was 18,1%; 27,3% and 17,2%. The 2009 year shows the worst result. As the investment impact, the contribution of these sectors for GDP formation was 50,93% in 2005 and 31,35% in 2009.

¹ Datele oficiale pentru anul 2010 lipsesc

² Official data for 2010 year are missing

Tabelul 2/ Table 2

**Punerea în funcțiune a capacităților de producție/
Products capacity setting**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Retele electrice cu tensiunea de 0,4-20 kV si mai mult, kilometric/Electrical networks with voltage from 0.4-20 kV and more, km	29,7	930,7	70,3	144,6	272,2	601,9	258,2	190,2	684,6	554,5
Statii de alimentare a automobilelor, alimentari pe zi /Gas stations, supplying per day	4346	5036	2401	3845	5843	1654	2106	7215	4668	3834
Depozite, mii metri patrati / Deposit, thousands Sq. meters	6,1	9,1	12,8	19,1	16,9	16,5	25,8	40	42,2	11,7
Capacitati pentru productia conservelor din legume si fructe, tone / Capacities for the production of canned vegetables and fruit, tones	..	..	2830	25	4000	..	..	..	..	..
Capacitati pentru productia produselor de morarit, tone de prelucrare pe schimb / Capacities for production of grain mill products, processing tons per shift	51	168,5	100	139,2	234,7	..	33,9	..	65	..
S-au construit noi drumuri auto cu imbracaminte rigida, km/ New roads with hard surface, km	13,9	7,6	16,5	0,5	3,2	12,6	0,6	0,8	2,8	2,8
Retele termice, km/Gigakalorii pe ora / Heating networks, km / hour Gkca	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Apeduct, kilometri/mii metri cubi /Water pipes, km/ thousand cubic meters	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Retele de gaz, km/Gas networks, km	159,6	143,9	87,6	195,8	509,2	355,3	516,4	741,3	926,9	745,7

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS/Source: made by authors, based on NBS data

Tabelul 3 /Table 3

**Structura investițiilor în capital fix pe tipuri de activități economice, %/
Fixed capital investment structure by types of economic activities, %**

Economic activities	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Agricultura, economia vânatului și silvicultura /Agriculture, hunting and forestry	3,4	4,9	5,7	5,2	6	5,9	4,5	4,8	5,6	8,4
Industrie extractivă /Mining and quarrying	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4	0,4	0,5	0,3	0,2	0,2
Industrie prelucrătoare/ Manufacturing industry	14,5	26,7	26	31,8	22,3	21	15,3	15,6	14,5	8,6
Energie electrică și termica, gaze și apă /Electricity, gas and water	12,8	17,6	10,2	8,8	10,6	7,9	8,4	7,6	6,5	10,8
Construcții /Construction	1,8	1,4	1,2	1,3	1,7	2,6	2,5	3,5	4	2,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul /Wholesale and retail	9	7,9	6,5	6,9	15,4	11,6	11,2	14	14,9	11
Hoteluri și restaurante /Hotels and restaurants	1,2	1,3	3,1	2,1	0,4	0,9	1	1,2	1,4	1,6
Transporturi și comunicații /Transport and communications	43,8	24,3	31,1	24,9	22,5	21,3	26,3	20,6	18,7	20,2
Activități financiare /Financial activities	1,3	2,4	2,6	1,2	1,4	1,4	1	0,9	2,3	2,1
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor /Real estate, renting and business activities of enterprises	7,1	7,6	8,2	10,6	12,6	16,9	20,9	22,5	21,7	21,6
Administrație publică/Public administration	0,7	1	1	1,7	1,6	3,8	1,8	2,8	2,7	2,4
Învățământ /Education	2,1	2	1,8	1,6	1,1	1,4	2,2	1,8	2,4	2,5
Sănătate și asistență socială /Health and social assistance	0,3	0,1	0,3	0,4	1,5	1	1,5	2,2	2,8	5,6
Alte activități de servicii colective, sociale și personale /Other service activities, social and personal	1,6	2,5	2,1	3,3	2,5	3,9	2,9	2,2	2,3	2,5

Sursa /Source: elaborată de autori în baza datelor BNS/made by authors, based on NBS data

Republica Moldova, ca stat candidat antrenat în procesul de integrare europeană, trebuie să țină cont că, sistemul relațiilor economice, structurile sociale și politice au cunoscut în Europa o tendință permanentă de regionalizare. Din cauza “aglomerării” societatea postmodernă de extindere impune la nivel european, o strategie “bottom-up”, ceea ce înseamnă modificarea centrului de greutate spre regiuni. Acest lucru implică și atragerea investițiilor în teritorii. Din diagrama 3 se observă gradul mare de centralizare a investițiilor în mun. Chișinău (peste 50% în toți anii analizați). Acest proces de regionalizare nu este declanșat în RM din cauza structurilor politice rigide, sistemului de management administrativ extrem de centralizat și birocratic, care au permis doar o simulare a descentralizării puterii către regiuni, astfel împiedicând procesele economice reale, inclusiv și atragerea investițiilor în regiuni.

Republic of Moldova as it is on its way to realize the European integration process must take into account that the system of economic, social and political structures in Europe faced a continuous trend of regionalization. Because of “congestion” the postmodern extension society enforced the “bottom-up” strategy at the European level; this means the change of gravity center to regions. This suggests investment attraction to territories. In Diagram 3, may be noticed a high investment centralization in Chisinau (more than 50% in all analyzed years). The regionalization process has not started yet in Moldova, because of the inflexible political structures, bureaucratic and highly centralized administrative management system, which allowed only a reproduction of the decentralization of power to regions, thus getting in the way real economic processes, including investment attractions in the regions.

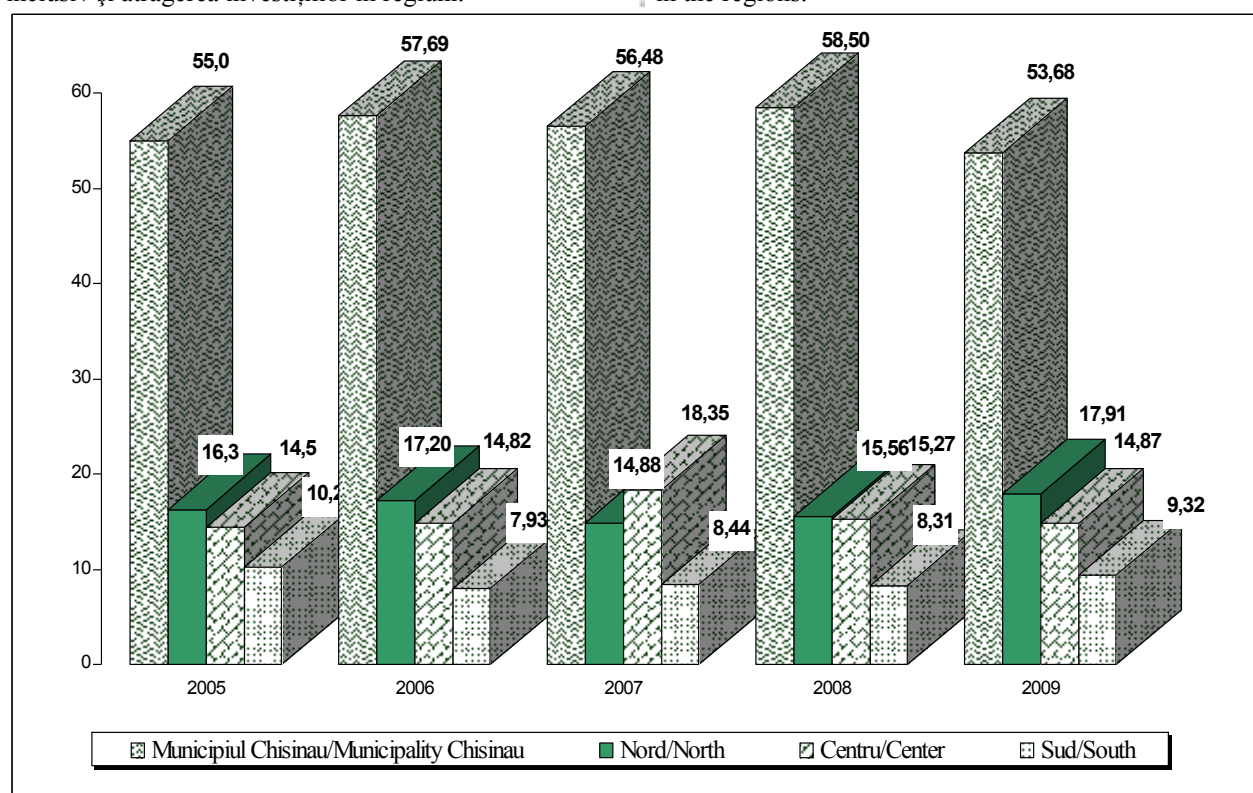

Diagrama 3. Structura investițiilor în capital fix, în profil teritorial/

Diagram 3. Fixed capital investment structure, territory profile

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS/ Source: elaborated by authors, based on NBS data

Dacă vorbim despre semnificația investițiilor în dezvoltarea economiilor în tranziție, nu putem trece cu vederea investițiile străine directe (ISD), care în condițiile globalizării, continuă să facă parte din categoria problemelor-cheie ale teoriei economice. Necesitatea atragerii și utilizarea eficientă a ISD țin de însăși esența procesului investițional, proces care asigură, în mare măsură, prosperitatea socială, politică și economică a fiecărei țări.

Experiența mondială denotă că, în multe țări în curs de dezvoltare, saltul investițional în economie a început anume cu venirea capitalului străin. Cercetarea problemelor ISD este condiționată și de faptul că investițiile străine constituie una din căile de bază ale integrării economiilor naționale în

If speaking about the investment importance for the development transition economy, it should be mentioned foreign direct investment (FDI), these even in globalization conditions are key issues of economic theory. The necessity of efficient use and attraction of FDI is related to the essence of investment process, which mainly ensures political, economic and social welfare of a country.

World experience shows that in many developing countries the investment change in economy started with the foreign capital arrival. The research of FDI problems is caused by the fact that foreign investment is the basic way of the national economy integration into the world

economia mondială.

În Republica Moldova, actualitatea problemei ISD este accentuată și prin voința țării noastre de a se integra în Uniunea Europeană. Pentru aceasta, este necesară reorganizarea economiei și trecerea la relațiile de piață, ce corespund standardelor din UE.

În etapa actuală, problema integrării „lente” a Moldovei în UE bazată pe investițiile străine directe, *nici măcar teoretic* nu este examinată de către structurile instituționale ale țării, deși comunitatea mondială a acumulat o experiență bogată în această privință. Pentru aderarea Moldovei la UE, este necesară studierea serioasă a experienței țărilor care utilizează eficient ISD, creează condiții maxim favorabile pentru funcționarea acestora. [4]

economy.

In Republic of Moldova, the existence of FDI problem is caused by the dream of our country to join European Union. In order to make this true, it is necessary to reorganize economy and to pass to the EU standards of market economy.

Presently, the problem of Moldova „slow” EU joining based on FDI, is not even analyzed from the theoretic point of view by the institutional structures of the country, although the world community has got rich experience regarding this. For the EU integration of Moldova, it is necessary to study seriously the other countries experience that efficiently use FDI, and create maximum favorable conditions for their functioning. [4]

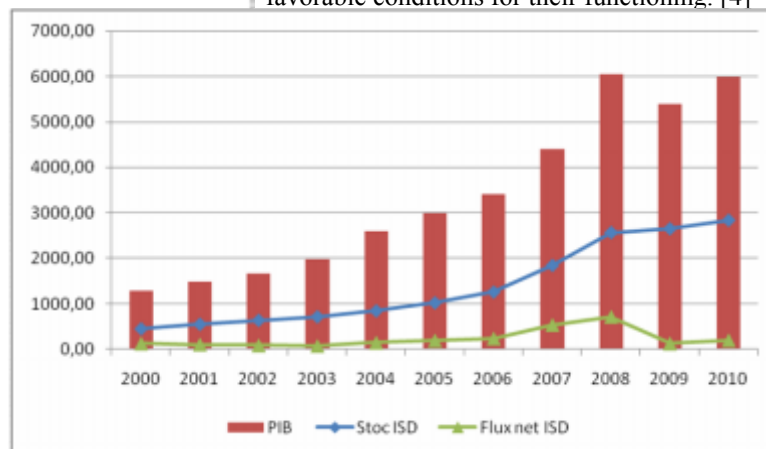

Diagrama 4 Evoluția PIB, a stocului și fluxului net de ISD în Republica Moldova, mil. USD/

Diagram 4. GDP, the net FDI stock and flow evolution, in Republic of Moldova, mil. USD

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS/Source: made by authors, based on NBS data

În contextul celor expuse mai sus, analiză dinamică ISD pentru perioada 2000-2010 (vezi diagrama 4) denotă o creștere constantă a stocului de investiții străine directe, care în 2010 a constituit 2,8 mld. USD, ceea ce reprezintă o creștere de aproape 6 ori comparativ cu anul 2000, în care valoarea acestuia a constituit 0,4 mld. USD. De asemenea, începând cu anul 2003, după scăderea fluxurilor mondiale de ISD pe perioada anilor 2000-2002, și până în anul 2008 au crescut și fluxurile de ISD, care în anul 2008 au constituit cea mai mare valoare înregistrată în istoria acestora, de 712,8 mil. USD, înregistrând o creștere de aproape 5,6 ori comparativ cu anul 2000. Instabilitatea în dinamica ISD, între anii 2000-2008, se explică prin starea schimbătoare a climatului investițional în republică, mai cu seamă, prin imprevizibilitatea și incertitudinea situației economice și politice a țării. În anul 2009, ISD au constituit circa 48% în PIB în raport cu anul 2000, când ponderea ISD în PIB constituia circa 35%.

Ca și în cazul altor țări în tranziție, în RM, investițiile străine sunt considerate un factor de accelerare a progresului economic și tehnic; de efectuare a reformelor structurale; de modernizare a aparatului de producție, de trecere la un tip superior al specializării internaționale a economiei moldovenești. Nivelul ISD nu corespunde însă necesităților economiei R. Moldova. La un asemenea indicator, cum ar fi „stocul ISD pe locuitor”, cu circa 735 dolari SUA, în prezent, țara noastră se situează pe unul din ultimele locuri în Europa (spre comparație: Ungaria – circa 25 mii USD;

In this context, the analysis of FDI dynamics for the 2000-2010 years (see diagram 4) shows a constant growth of FDI supply, that was 2,8 bil. USD in 2010, this is an increase of 6 times comparing with the 2000 year, it amount was of 0,4 bil. USD. Also, beginning with 2003 year, after the decrease of FDI world flows during 2000-2002, and till 2008 year the flows of FDI has grown, which registered the highest amount in its history in 2008 year and it was of 712,8 bil. USD, an increase of 5,6 times comparing with 2000. Instability for FDI dynamics between 2000-2008 years may be explained by the changeable situation of investment climate of the country, especially by the unpredictability and uncertainty of economic and political situation of the country. In 2009, FDI were amounted to about 48% of GDP compared with 2000, the share of FDI in GDP was about 35%.

As it happened in other transition countries, in Republic of Moldova foreign investments are considered a factor of speeding the economic and technical progress, a factor of realization of structural reforms, of modernization of production equipment, the transition to a superior level of international specialization of the Moldovan economy. The level of FDI doesn't correspond to the necessities of Republic of Moldova economy. For such an indicator, as “the fund of FDI per capita” with 735 USD, nowadays our country got one of the last places in Europe (comparing with: Hungary – 25 th. USD; Czech Republic – 11 th. USD;

Republica Cehă – circa 11 mii USD; România – 3 mii USD)

Acestea fiind spuse, concluzionăm că, investițiile, ca premisa a creșterii unei economii naționale sunt influențate de mai mulți factori:

- volumul economiilor – partea din venit care nu este consumată reprezintă principalul izvor al investițiilor. Nu pot exista investiții, dacă o economie națională nu acumulează (nu își amână consumul în vederea obținerii unei producții viitoare suplimentare și deci a unor venituri viitoare);

- costul creditului – cu cât creditul este mai scump cu atât investițiile sunt mai reduse, deoarece acestea trebuie să genereze venituri mai mari pentru acoperirea costurilor creditului;

- rata dobânzii;

- evoluția cererii de bunuri și servicii - evoluția cererii de bunuri și servicii determină, după cum arată multiplicatorul, randamentul viitor al investiției prezente. Valorificarea mai bună a bunurilor și serviciilor obținute în urma investițiilor determină venituri mai mari ca urmare a eforturilor investiționale și deci reprezintă un stimulent pentru a investi;

- încrederea în viitor (așteptările agenților economici cu privire la ceea ce se va întâmpla în viitor) - perspective favorabile într-un sector determină concentrarea resurselor de investit către ramura sau sectorul respectiv.

Principala semnificație a investițiilor constă în faptul că:

- Investițiile sunt baza materială a dezvoltării economico-sociale a oricărei țări;

- Investițiile dau naștere la ceea ce se numește efect propagat sau efect de antrenare, care determină: promovarea progresului tehnic, creșterea producției, îmbunătățirea calității bunurilor, creșterea eficienței economice;

- Investițiile joacă rolul de regulator / compensator în ocuparea forței de muncă, perfecționarea managerială și profesională, îmbunătățirea calității vieții etc.

Romania – 3 th. USD).

Related to these, it may be concluded that investment as a premise of national economy growth are influenced by some factors:

- Savings volume – the part of the income that is not consumed is the main source of investment. There can be no investment, if the national economy does not accumulate (not postpone their consumption in order to obtain an additional future production and future earnings);

- Credit cost – credit is more expensive since all investments are lower, because they must generate revenue higher credit costs;

- Interest rate;

- Evolution of demand on goods and services - the evolution of demand on goods and services determine, as the multiplier shows the future investment returns. Better capitalization of goods and services resulting from higher investment income establish a result of investment efforts and thus provides an incentive for investing;

- Future confidence (expectations of economic agents about what will happen in the future) - good forecasts in a sector determine the concentration of resources for investing in a certain branch of the industry or sector.

The main significance of investments is:

- Investments are the material basis of economic and social development of a country;

- Investments make appear the so called propagated training effect, which causes: promotion of technical progress, production growth, goods quality improving, economic efficiency increase;

- Investments have the role of controller/compensator for employment, improvement of managerial and professional quality of life etc.

Bibliografie/Bibliography

1. Procesele investiționale din R. Moldova, simpozion internațional, 2002, Chișinău;
2. <http://www.mf.gov.md/ro/actnorm/budget/projectact/PBP2011/>
3. www.statistica.md
4. http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm